

**U TOKU JE PODNOŠENJE ZAHTEVA ZA ISPLATU REGRESA ZA
UTROŠENI REPROMATERIJAL U ZASNOVANOJ PROIZVODNJI ZA
2009.GODINU**

Registrovani poljoprivredni proizvođači koji su izvršili preregistraciju u ovoj godini treba da podnesu zahtev o zasnovanoj ratarskoj i povrtarskoj poljoprivrednoj proizvodnji za isplatu regresa u visini od 120 evra /ha .

Uslovi koje treba da ispune fizička lica –nosioci registrovanih komercionalnih poljoprivrednih gazdinstava radi ostvarivanja prava na regres su:

- 1.Da su u Upravi za trezor (pri obnovi registracije ili registracije gazdinstva) prijavili površine za ratarsku i /ili povrtarsku proizvodnju za 2009.godinu od 0,5 do 100 ha.
- 2.Dasu izvršili preuzete obaveze koje se odnose na propise koji su u vezi sa merama za podsticanje razvoja poljoprivredne proizvodnje po ranijim uredbaqma (namensko korišćenje dobijenih sredstava,izmirene obaveze u vezi sa kreditiranjem i sl.).
- 3.Korisnici sa 31.12.2008.godine i nadalje imaju mesto prebivališta na teritoriji Kosova iMetohije **nisu obavezni** da imaju utvrđeno svojstvo poljoprivrednika kod Republičkog fonda za penzisko i invalidsko osiguranje .Opštine na kojima se sprovodi ovaj uslov su:Leposavić,Kos.Mitrovica,Zubin

Potok, Zvečan, Dečani, Peć, Prizren, Istok, Orahovac, Suva Reka, Klina, Srbica, Vučitrn, Obilić, Kos. Polje, Lipljan, Priština (Gračanica), Uroševac, Štrpce, Vitin, Gora, Gnjilane, Kosovska Kamenica, Podujevo i Novo Brdo.

4. Nosioci koji sa 31.12.2008. godine i nadalje imaju mesto prebivališta na teritoriji opštine koja pripada koja pripada Kosovu i Metohiji za prijavljene površine do 10. ha, nisu obavezni da imaju utvrđeno svojstvo poljoprivrednika kod Republičkog fonda za penzisko i invalidsko osiguranje.

Potrebna dokumentacija i rok za njeno podnošenje:

1. Obrazac: Zahtev za regresiranje repromaterijala u 2009. godini.

2. Izjava podnosioca zahteva.

Uz navedenu dokumentaciju se podnose i:

-Original računi (za lica sa mestom prebivališta na Kosovu i Metohiji.)

Visina regresa po hektaru

Do 5.000 dinara za mineralno đubrivo.

3.000 din. za dizel gorivo.

4.000. din. za deklarisanu seme.

**VISINA IZNOSA PO HEKTARU NA RAČUNIMA KOJI SE PRILAŽU UZ
ZAHTEV:**

7.500 DINARA ZA MINERALNO ĐUBRIVO

3.000. DINARA ZA DIZEL GORIVO

4.000. DINARA ZA DEKLARISANO SEME.

Navedena dokumentacija se predaje u Upravi za trezor prema mestu upisa u Registar poljoprivrednih gazdinstava. Zahtev je moguće podneti za sve vrste repromaterijala istovremeno kao i sukcesivno za pojedine vrste repromaterijala i to u periodima od 1. maja do 30. juna 2009. godine I od 1. septembra do 31. oktobra 2009. godine. Prihvaćiće se računi izdati od 1. januara do 30. septembra 2009. godine. Ukoliko se podnese račun za mineralno đubrivo u iznosu manjem od 7.500. dinara podnosiocu zahteva će se isplatiti sredstva u iznosu od 2/3 iznosa na podnetom računu.

**Obrasci zahteva po ovoj uredbi će se preuzimati
u Upravi za trezor.**

**HELJDA – ŽITARICA
BUDUĆNOSTI**

Heljda se može spravom nazvati žitaricom budućnosti iz dva razloga. Prvi je izuzetan hemijski sastav zrna koje je bogato hranjivim sastojcima, mineralnim solima i vitaminima. Drugi razlog zbog koga je heljda veoma interesantna su njena lekovita svojstva.

Ova žitarica zeljastog stabla vodi poreklo iz Azije odakle je tokom krstaških ratova u 15 veku prenet u Evropu. Stablo heljde je čvrsto, rebrasto, na kraju vegetacije postaje grubo i razgranato. Listovi se nalaze na glavnom stablu i njegovim bočnim granama kopljastog su ili strelastog oblika. Cvetovi imaju pet bledocrvenih ili crvenih kruničnih listića. Cvetanje a samim tim i sazrevanje zrna je sukcesivno od osnove

prema vrhu cvasti. Plod je orašac trouglastog oblika ,pokriven dosta čvrstim omotačem,unutar kojeg se nalazi jedro.Heljda ima skromne zahteve u pogledu uslova sredine za normalan rast i razvoj biljaka.Osetljiva je na mraz (uništavaju je temperature ispod minus 1°C) i visoke temperature (iznad 30° C se formira manje cvetova i znatno je slabija oplodnja).Pored toga je osetljiva i na preobilne padavine i vetar .Minimalna temperatura za klijanje iznosi 5°C a optimalna pri kojoj heljda klija za tri dana je 26°C. Da bi se postigla maksimalna oplodnja optimalni temperaturni interval u vreme cvetanja je 19-25°C.

U plodoredu za najbolje preduseve heljde važe mahunarke i okopavine dok se gajenje u monokulturi ne preporučuje.Najviše joj odgovaraju lakša zemljišta zbog toga što na vlažnim ili težim njivama po pravilu dolazi do poleganja i smanjenja prinosa.Vreme zavisi od načina gajenja.Ako se gaji kao glavni usev,setva treba da se obavi do 25.maja, a ako se gaji kao zakasneli ili postrni usev sa sevom treba završiti do 10.jula.

U setvi se koristi nekoliko tehnika setve sa međurednim razmakom od 12,5-50 santimetara.Setvena norma zavisi upravo od udaljenosti između redova.Dubina setve je na težim zemljištima 4-5 a na lakšim 5-6 santimetara.

U pogledu zaštite useva od korova treba istaći da ne postoji herbicid koji bi se mogao preporučiti za heljdi.Od štetočina mogu da se pojave jedino buvač i lisne vaši ali pošto oni ne uzrokuju ekonomski značajniju štetu hemiska zaštita u tom smislu nije neophodna.

Na siromašnijim zemljištima heljda bolje uspeva od ostalih žita dok na zemljištima bogatijim humusom najčešće dolazi do poleganja useva.Za prinos od 1.500 kg/ha zrna i 4.000kg/ha slame potrebno je 60 kg N, 50 kg P₂O₅ i 110 kg K₂O od čega se sa zrnom iznese 27kgN,20 kg P₂O₅ i 15 KG K₂O po hektaru.Preporučuje se doza od 100-200kg azota,60 kg fosfora i 100-120 kilograma kalijuma(čistog elementa)

S obzirom na postepeno cvetanje i fomiranje zrna nije moguće u potpunosti iskoristiti produkcionu potencijal biljaka.Najpraktičnije je žetvu obaviti u vreme kada je dve trećine zrna mrke boje.Brzina kombajna i obrtaji bubnja (maksimalno 600 obrtaja u minuti)moraju biti prilagođeni porastu da bi se izbegli gubici u žetvi.Zbog specifičnog rasta i postepenog sazrevanja zrna ,prinosi heljde veoma variraju i kada se gaji kao glavni usev obično se kreću oko 1,5-2,5 tone po hektaru .Zrno se skladišti sa vlagom od 14-16%.Od 100kg zrna heljde se dobija 60-70 kg brašna i 30-40 kg mekinja.Ukoliko se želi dobiti čisto belo brašno onda je to maksimalno 55 kilograma od 100 kilograma zrna.

Za sve ostalo u vezi proizvodnje heljde na terenima našeg okruga možete se obratiti Poljoprivrednoj, stručnoj savetodavnoj službi u Kosovskoj Mitrovici.

Služba za ratarstvo i povrtarstvo

RADOVI U VOĆNJAKU

Kasni prolećni mrazevi u našim krajevima se mogu javiti i tokom maja meseca. Zametnuti plodovi su ugroženi pri temperaturama od -1 do $+2^{\circ}\text{C}$. Kao preventivna mera zaštite najčešće se primenjuje zadimljavanje, a na većim površinama orošavanje veštačkom kišom.

Blagovremeno primenjeno zadimljavanje može povećati temperaturu i do $1,5^{\circ}\text{C}$. Unapred treba po voćnjaku pripremiti razne organske materije koje sporo i teško sagorevaju. Napravljene gomile postaviti po voćnjaku u pravcu vetra, a paliti ih po potrebi. Ovaj način je jeftin i praktičan.

Orošavanje veštačkom kišom preduzima se kada temperatura vazduha padne nešto ispod 0°C i traje sve dok postoji opasnost od mraza. Koriste se rasprskivači koji prskaju plodove voćaka vodom, u vidu izmaglice. Na orošenim delovima voćaka, usled niske temperature, voda mrzne stvarajući zaštitnu skramicu leda. Toplota koja se pritom oslobađa štiti zametnute plodove od mraza. Proces orošavanja traje sve dok traje mraz, tj. dok led na biljkama ne počne da se topi. Rasprskivače postaviti u temena ravnougaonih trouglova, gde jedna rotacija treba da se obavi za jedan minut.

Održavanje zemljišta u voćnjacima ima zadatak da na najbolji način deluje na fizičke osobine zemljišnog sloja u kome se razvijaju žile voćaka, kako bi se vodni vazdušni i toplotni režimi održavali u dobrom stanju, dok posredno deluje i na biohemijske i na biološke osobine gornjeg sloja zemljišta. Izbeći zbijenost zemljišta i razvoj korova a obezbediti održavanje plodnosti i vlažnosti.

Voćnjake koji se održavaju u stanju jalovog ugara u narednom periodu kultivirati. Kultiviranje se tokom vegetacije sprovodi po potrebi nekoliko puta. Pored ostalog i vremenske prilike utiču na ovaj rad.

Ledinu – livadu u voćnjacima redovno kositi, sređivati i čistiti. Ne dozvoliti je u mladim zasadima. Razlog je što će se mlade voćke slabo razvijati.

Na našem terenu srećemo i zasade u kojima se zemljište održava na neki od ostalih načina:

- Upotrebom herbicida (sagledati stanje - zastupljenost korova i starost zasada i pročitati uputstvo herbicida).
- Zelenišno đubrenje (zaoravanje već odgajenih biljaka koje daju veliku količinu zelene mase).
- Gajenje uzročica (pod uslovom da te međukulture ostavljaju mladim voćkama dovoljno vlage i hraniva).

- Mulčiranje (prostiranje raznovrsnih organskih materija po čitavoj površini ili samo ispod krune voćke). Čuva se vlaga, pa se preporučuje u krajevima sa malo padavina i bez uslova za navodnjavanje.

Folijarno đubrenje – tretiranje i usvajanje hranljivih elemenata preko lista.

Sobzirom da zelene lisne mase ima dovoljno voćnjaci u kojima je potrebna dodatna ishrana mogu se prihraniti. Uz osvrt na predhodna đubrenja pridržavati se uputstva folijarnog đubriva (o načinu primene i potrebnom broju tretiranja).

Proređivanje plodova jabuke i kruške u zasadima sprovodi se u cilju dobijanja kvalitetnih, krupnih blagovremeno sazrelih plodova. Prinosi su redovni. Istovremeno se izbegava iznurivanje voćaka kao i alternativno rađanje. Kod manjih potreba posao se može završiti i mehanički, dok se za profesionalnu proizvodnju preporučuje hemijsko proređivanje.

Napomena: Zasadi u kojima se redovno radi, tj. sprovode sve neophodne mere neće imati mogućnost požara, mogućnost namnožavanja glodara, štetočina i bolesti, razvoj korova, teže đubrenje i navodnjavanje već će takvi zasadi biti ugledni i lakši za rad. Voda i hranivo biće lakše dostupni voćkama u nezapuštenim zasadima.

Služba za voćarstvo i vinogradarstvo

ISKORIŠĆAVANJE PAŠNJAKA

Pašnjaci uglavnom služe za ispašu od strane muznih krava, za priplodnu junad i junad u tovu, za telad, zatim za napasivanje ovaca, koza, svinja i drugih vrsta domaćih šivotinja.

Od načina iskorišćavanja pašnjaka u velikoj meri zavisi njihova dugotrajnost, raznovrsnost biljnog sastava i bogatstvo u travnoj masi. Nepravilna opterećenost pašnjaka stokom dovodi do nestajanja kvalitetnih vrsta trava i do smanjenog prirasta travne mase. Ako je pašnjak suviše opterećen, to jest ako se na njemu napasuje preveliki broj stoke u odnosu na prirast trava, stoka popasuje travni pokrivač do dna, osim bodljikavih, drvenastih, škodljivih i otrovnih biljaka. Usled toga te nepopasene vrste se šire na račun kvalitetnih vrsta koje nestaju. U takvim uslovima šire se rozetaste biljke čije je lišće široko i neposredno iznad zemljišta i stoka ga ne može dohvatiti. Lišće tih biljaka pokrije tlo i tako onemogućava razvitak drugim biljnim vrstama. Pašnjak dobija sve ređi travni pokrivač koji je uz to sve više pokriven lošim i bezvrednim biljkama.

I u slučajevima kada je pašnjak nedovoljno iskorišćen šire se bezvredne i loše vrste travnog pokrivača. Tada stoka bira najbolje biljke, a ostale ostavlja, pa se lošije vrste sve više šire, jer im je omogućeno da donesu seme preko koga se i razmnožavaju i proširuju.

Napasivanje od strane raznih vrsta stoke ima svoj uticaj na proizvodnost pašnjaka i sastav travnog pokrivača. Ovde je u pitanju način napasivanja i gaženja. Najpovoljnije utiču goveda, jer travu odsecaju zubima nešto višlje od samog dna, tako da ostavljaju nešto prizemnog lišća, pa biljke mogu brže da se obnavljaju. Konji napasaju dublje, a često čupaju busenje iz tla, pa tako oštećuju travni pokrivač. Ali, ako uz goveda pase manji broj konja, to može delovati pozitivno, jer je ispaša ravnomernija; konji popasuju

bujnija mesta, obično tamo gde je pala goveđa balega. Ta mesta goveda izbegavaju. Osim toga konji popasuju i neke biljke koje goveda ostavljaju.

Na travni pokrivač izrazito loše deluje ispaša od strane ovaca. One podgrizaju biljku do samog korena i tako uništavaju čvorove bokorenja i sitne izdanke, a to umnogome otežava obnavljanje biljaka. Kako u prvom redu biraju kvalitetne biljke, to one nestaju i tako vrše negativnu selekciju biljnog pokrivača.

Kvalitetne biljke teško podnose stalno gaženje i napasivanje. Njima je potrebno da se travni pokrivač odmara sve dok ne dostigne visinu 20-25 cm. U preniskom travnom pokrivaču ima mnogo vode pa stoka može dobiti jak proliv. Napasivanje pri pogodnoj visini travnog pokrivača obezbeđuje se preko većeg broja pregona, odnosno delova pašnjaka na kojima se naizmenično vrši ispaša. Dužina odmora jednog pregona zavisi od godišnjeg doba i količine padavina.

Za određivanje normalnog opterećenja pašnjaka treba da se zna koliki je njegov prinos u zelenoj masi, koliko dana traje sezona ispaše, kao i dnevne potrebe životinja u hrani. Ako je prinos pašnjaka 36000 tona zelene mase po hektaru, za jednu kravu je dnevno potrebno 50kg trave u pašnoj sezoni od 180 dana, onda je potrebno :

$$\frac{36000}{9000} = 4 \text{ tj } 4 \text{ grla krava po ha}$$

NAČINI ISKORIŠĆAVANJA PAŠNJAKA

Početak ispaše – Za pravilno iskorišćavanje pašnjaka veliki značaj ima određivanje pravog vremena početka i kraja ispaše, kao i broj turnusa ispaše u toku pašne sezone.

Po pravilu sa ispašom treba otpočeti kada su trave u fazi između bokorenja i obrazovanja stabla. To je obično vreme kada je travni pokrivač visok 15-20cm.

U jesen iskorišćavanje pašnjaka treba prekinuti na 20 do 30 dana pre završetka vegetacije, kako bi se dalo dovoljno vremena da travni pokrivač nagomila dovoljno hranljivih materija potrebnih za normalno prezimljavanje i početak vegetacije u narednoj godini.

Pašnjak se može iskorišćavati na više načina, što zavisi od više uslova i mogućnosti, ali u osnovi postoje dva osnovna načina :

- slobodno i neplansko napasivanje i
- plansko ili sistematsko.

Pri slobodnom napasivanju stoka u toku cele ispašne sezone slobodno pase po celoj površini pašnjaka. Loše strane slobodnog ili neplanskog napasivanja su u tome što stoka bira u prvom redu najkvalitetnije biljke, dok oneslabije obilazi, čime se one prve iznuravaju i polako nestaju prepuštajući mesto lošim travama.

U planskom napasivanju koriste se dva načina:

Prvi način sastoji se u vezivanju grla na pojedinim delovima pašnjaka sve dok ovaj deo pašnjaka koji im je na dohvatu ne popasu, a posle toga privezuju se na drugi deo pašnjaka. Ovaj način napasivanja primenjuje se na gazdinstvima sa malim brojem stoke. Drugi način, takozvano pregonsko napasivanje je napasivanje pri kome se pašnjak podeli na više delova ili pregona, koji se ispasuju po određenom redosledu koji je planom utvrđen. Stoka se izvesno vreme napasuje na jednom delu pašnjaka, a kada ga popase, prelazi na drugi, a zatim na sledeće pregone, da bi se nakon izvesnog vremena ponovo

vratila na prvi, na kome je do tada travni pokrivač dovoljno izrastao za ispašu. Koliko će biti pregona, koliko će vremena stoka boraviti na pregonu zavisi od više okolnosti koje su već opisane, a o čemu vlasnici stoke i pašnjaka treba da vode računa.

Ograđivanje pašnjaka – kada postoje mogućnosti najbolje je pašnjak ograditi. Posebno je potrebna ograda pri pregonskom napasivanju kada je potrebno sprečiti stoku da prelazi na druge pregone kada se ovi “odmaraju”.

Ograde se prave od različitih materijala, što zavisi od mogućnosti gazdinstva da dođe do materijala koji bi ga jeftinije koštao. One mogu biti od kamena, drveta, stubovi sa žicom i dg. Jedan od savremenih načina je ograda sa žicom kroz koju je propuštena električna struja visokog napona. Pri dodiru sa naelektrisanom žicom grlo pretrpi mali strujni udar i posle toga izbegava da joj se približi.

Služba za stočarstvo